ולא ספק דוחה את השבת, ערלתו ודאי דוחה את השבת ולא אנדרוגינוס דוחה את השבת רבי יהודה אומר אנדרוגינוס דוחה את השבת וענוש כרת, ערלתו ודאי דוחה את השבת ולא נולד בין השמשות דוחה את השבת, ערלתו ודאי דוחה את השבת ולא נולד כשהוא מהול דוחה את השבת שב"ש אומרים צריך להטיף ממנו דם ברית וב"ה אומרים אינו צריך. א"ר שמעון בן אלעזר לא נחלקו ב"ש וב"ה על נולד כשהוא מהול שצריך להטיף ממנו דם ברית מפני שערלה כבושה היא, על מה נחלקו על גר שנתגייר כשהוא מהול שבית שמאי אומרים צריך להטיף ממנו דם ברית ובה"א א"צ להטיף ממנו דם ברית: אמר מר ולא ספק דוחה את השבת לאתויי מאי? לאתויי הא דתנו רבנן בן שבעה מחללין עליו את השבת ובן ח' אין מחללין עליו את השבת, ספק בן ז' ספק בן ח' אין מחללין עליו את השבת. בן שמונה הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו אבל אמו שוחה ומניקתו מפני הסכנה. איתמר רב אמר הלכה כת"ק ושמואל אמר הלכה כר"ש בן אלעזר, רב אדא בר אהבה אתיליד ליה ההוא ינוקא כשהוא מהול אהדריה אתליסר מהולאי עד דשוייה כרות שפכה- אמר תיתי לי דעברי אדרב, אמר ליה רב נחמן ואדשמואל לא עבר? אימר דאמר שמואל בחול, בשבת מי אמר? (א) והוא סבר ודאי ערלה כבושה היא, דאיתמר רבה אמר חיישינן שמא ערלה כבושה היא רב יוסף אמר ודאי ערלה כבושה היא, אמר רב יוסף מנא אמינא לה דתניא רבי אליעזר הקפר אומר לא נחלקו ב"ש וב"ה על נולד כשהוא מהול שצריך להטיף ממנו דם ברית, על מה נחלקו- לחלל עליו את השבת ב"ש אומרים מחללין עליו את השבת וב"ה אומרים אין מחללין עליו את השבת לאו מכלל דת"ק סבר מחללין עליו את השבת, ודילמא ת"ק דברי הכל אין מחללין קאמר? אם כן רבי אליעזר הקפר טעמא דב"ש אתא לאשמעינן דילמא ה"ק לא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה: *) אמר ר' אסי כל שאמו טמאה לידה נימול לשמונה וכל שאין אמו טמאה לידה אין נימול לשמנה שנאמר °אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה וגו' וביום השמיני ימול בשר ערלתו" א"ל אביי דורות הראשונים יוכיחו שאין אמו טמאה לידה ונימול לשמנה, א"ל *נתנה תורה ונתחדשה

ויקרא יב

*) [נ"ל אמר רבה אמר ר' אסי כל שאמו וכו' וכן איתא בהלכות פ' לך לך סי' ט וכ"ה ברי"ף והרא"ש]

תורה אור

אנדרוגינוס. ספק הוא, ונולד בין השמשות נמי ספק זמנו הוא ספק אינו זמנו וכן נולד מהול ספק שמא ערלה כבושה היא העור דבוק בבשר ולקמיה פריך ספק קמא לאתויי מאי הואיל ותני כל הני ספיקי: רבי יהודה אומר כו'. לקמיה יליף מילתיה: שב"ש אומרים צריך להטיף כו'. ואפילו הכי מודו דשבת לא דחי: שצריך להטיף. חיישינן שמא ערלה כבושה היא: על גר. דליכא שום ספק ערלה כגון ערבי מהול: בן ח' אין מחללין עליו. שהרי כמת הוא ואין מילתו מצוה ואי קשיא א"כ לאו חילול הוא שהרי הוא כמחתך בבשר מת, לקמן נמי מוקי האי חילול במכשירי מילה ואליבא דר' אליעזר: מפני הסכנה: מפני שחלב הרבה (ב) בדדיה ומביאה לידי חולי: כת"ק. אליבא דב"ה דאמר א"צ להטיף ממנו דם ברית: אהדריה אתליסר מהולאי. שיטיפו ממנו דם ברית ולא רצו משום דשבת הואי ואפילו לב"ש ספק הוא ואין מחללין: עד דשוייה כרות שפכה. והוא עצמו מלו ועשאו כרות שפכה שחתך מן הגיד: אדרב. דאמר א"צ להטיף: בשבת מי אמר. הא ספיקא הוא: והוא סבר. רב אדא סבר דודאי ערלה כבושה היא ומחללינן: חיישינן. הא דאמר ר"ש בן אלעזר לדברי הכל צריך להטיף אספיקא קאמר ובחול שמא ערלה כבושה היא ולענין שבת נמי ודאי לא מחללינן: ודאי ערלה כבושה היא. ומחללינן: לאו מכלל דת"ק. דר' אליעזר הקפר סבר דברי הכל מחללין והכא דאמרי כוותיה: ה"ג ומאי דילמא מכלל דת"ק סבר דברי הכל אין מחללין א"כ רבי אליעזר טעמא דב"ש אתא לאשמעינן כו'. א"כ דתנא לעיל מיניה אמר דברי הכל אין מחללין ר' אליעזר הקפר דאתא לאיפלוגי ולמימר דלאו דברי הכל הוא דהא לב"ש מחללין מאי רבותא אשמעינן דב"ש פליגי בה הא ב"ש במקום ב"ה אינה משנה, *ומשנינן דילמא הכי קאמר ר' אליעזר לת"ק דאמר בשבת לדברי הכל אין מחללין ופלוגתייהו בחול דלב"ה א"צ להטיף ממנו דם ברית הא ליתא דלא נחלקו בדבר זה אלא ודאי צריך ובשבת הוא דפליגי וטעמא דב"ה אתא לאשמעינן דבחול צריך ולאפוקי מת"ק דאמר לב"ה לא צריך: כל שאין אמו טמאה לידה. כגון יוצא דופן ונכרית שילדה ולמחר נתגיירה אין בנה ממתין עד שמנה אלא נימול מיד: דורות הראשונים. מאברהם עד מתן תורה שנתנה מילה ולא נהגו טומאה: ונתחדשה

ולא ספק דוחה את השבת. נראה לר"י דהאי מכתא בעלמא הוא ולא איצטריך קרא להכי דהיכי תיסוק אדעתיה לחלל את השבת ולא ידענא אם הוא בר חיוב מילה או לא כדמפרש לקמן דספק נולד לז' או לח' ומשום נולד בין השמשות לא איצטריך נמי קרא דמוטב דתיבטל מצות מילה בשמיני מספיקא בשב ואל תעשה ואל יחלל שבת בידים מספק אלא נראה לר"י דעיקר האי קרא אתא לאנדרוגינוס שאינו דוחה שבת ונולד כשהוא מהול ומיהו לא מחד ערלתו נפקי דאין סברא לומר שקולים ויבואו שניהם אלא תרי קראי כתיבי חד במילה בזמנה וביום השמיני ימול בשר ערלתו וחד במילה שלא בזמנה *)דגדול וערל זכר אשר לא ימול בשר ערלתו (בראשית יז) א"כ קרא אתא לאנדרוגינוס ונולד כשהוא מהול מסברא ידעינן דאין צריך להטיף דם ברית ר"י. אי נמי עיקר קרא לנולד כשהוא מהול ולאנדרוגינוס לא צריך קרא דהא נפקא ליה לר' יהודה לקמן דאנדרוגינוס טעון מילה מדכתיב כל זכר ורבנן הוו דרשי לדרשה אחריתי: **לא** נחלקו על נולד כשהוא מהול שצריך להטיף ממנו דם ברית כו' על מה נחלקו על גר שנתגייר. השתא משמע דיותר יש להצריך הטפה לנולד כשהוא מהול מלנתגייר כשהוא מהול דהא לנולד כ"ע מודו ובגר איכא פלוגתא וא"כ לקמן דפסיק רב הלכה כת"ק ומשמע דכוותיה קי"ל מדקאמר רב אדא בר אהבה תיתי לי דעברי אדרב וכיון דקי"ל כת"ק בנולד כשהוא מהול שאין צריך להטיף ממנו דם ברית כ"ש גר שנתגייר כשהוא מהול וה"ג לא פסקו כן אלא פסקו דקטן א"צ וגר צריך ובקטן ודאי כדין פסקו כשמועתנו ובגר נמי נראה לר"י שסמכו אההיא דיבמות דפרק החולץ (דף מו:) דתניא הרי שבא ואמר מלתי ולא טבלתי מטבילין אותו ומה בכך דברי רבי יהודה ור' יוסי אומר אין מטבילין ואת"ל דא"צ להטיף ממנו דם ברית בנתגייר כשהוא מהול לרבי יוסי אמאי אין מטבילין הרי הוא מהול לפניו מאי נפקא מינה אם לא מלו אותו ב"ד לא יהא אלא ערבי מהול וגבעוני מהול אלא ודאי צריך להטיף ממנו דם ברית ולכך אין מטבילין דאינו גר עד שימול ויטבול ונראה לרשב"א לתת טעם בדבר שהרי הסברא הפוכה מסברא דשמעתין והיינו טעמא דבין קטן שנולד כשהוא מהול ובין גר שנתגייר כשהוא מהול דין הוא דשניהם היו טעונים הטפת דם ברית אי לאו דדרשינן הכא דקטן אין צריך להטיף ממנו משום דכתיב ערלתו ודוקא בקטן דגלי גלי בגר דלא גלי לא גלי ור"ח פסק איפכא מה"ג: **בן** שמנה הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו. נראה לר"י דעכשיו מותר לטלטל כל תינוקות שאין אנו בקיאין וכולם כמו ספק בן ח' ספק בן ט' ופעמים שהאשה מתעברת סמוך לטבילתה ופעמים שאינה מתעברת ומותר למולו בשבת מ"מ כדאמרינן לקמן (דף קלו.) אפילו הוא בן שמנה ודאי כגון שלא בא על אשתו אלא פעם אחת ופירש וילדה לסוף ח' אפילו הכי נראה לר"י דמותר לטלטלו ולמולו בשבת אם אין ריעותא בשערו ובציפרניו כדאמר בפרק הערל (יבמות דף פ:) דאמרינן האי בר שבעה הוא ואישתהויי אישתהי: **מפני** הסכנה. סכנת חלב כשיש הרבה בדדין ולא חיישינן שמא תטלטל אותו ולא(ג) ידע רשב"א מאי איריא מפני הסכנה דאפילו לא יהא אלא צערא בעלמא מותר* אפילו (ד) היא לחלוב עצמה ולהוציא חלב שבדדין אע"פ שהיא מלאכה שאינה צריכה לגופה דאחמיר איסורא טפי מאיסור טלטול נראה דשרי מידי דהוה אמפיס מורסא דשרינן משום צערא: **מכלל** דת"ק סבר ד"ה מחללין. ר' אליעזר הקפר ור"ש בן אלעזר תרווייהו קיימי את"ק וה"ק ליה ר"א הקפר לר"ש בן אלעזר לא כך יש להשיב על דברי ת"ק אלא הכי הוה לן למימר לא נחלקו כו' והשתא דייק שפיר מכלל דת"ק סבר וכו'. פירוש רשב"א:

כתנאי

*) נ"ל דגדול ובדרך אם אינו ענין לשלא בזמנו שאף לודאי אינו דוחה

מסורת הש"ס

[תוספ' פט"ז] יבמות עה.

[תוספ' פט"ז]

יבמות פ. ב"ב כ:

[לעיל מב. יבמות כח. ב"ק [illegible]ד. סוכה מו.]

[כ"ב קי:]

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' מי אמר והוא סבר: (ב) רש"י ד"ה מפני הסכנה וכו' שחלב הרבה. נ"ב וכמס' יבמות דף פ פירש"י משום סכנת שניהם: (ג) תוס' ד"ה מפני הסכנה וכו' שמא תטלטל אותו ולא ידענא מאי איריא כצ"ל ותיבת רשב"א נמחק: (ד) בא"ד אפי' לחלוב בעצמה כצ"ל ותיבת היא נמחק:

אפי' חלוב בעצמה כצ"ל ותיבת היא נמחק

עין משפט
נר מצוה

לא א ב ג מיי' פ"א מהל' מילה הלכה יא סמג עשין כח טוש"ע א"ח סי' שלא סעי' ה וטוש"ע י"ד סי' רסו סעיף ח וסעיף י:

לב ד מיי' שם הלכה א סמג שם טוש"ע יד סי' רסג סעי' ד:

לג ה מיי' וסמג שם ומיי' פי"ד מהל' איסורי ביאה הלכה ה טוש"ע י"ד סי' רסח סעי' א:

לד ו מיי' פ"א מהל' מילה הלכה יד ופכ"א מהל' שבת הלכה ו טוש"ע א"ח סי' של סעי' ז ח וי"ד סי' רס"ו סעי' יא בהג"ה:

◆

נושא
הטפת דם
ברית
לנולד מהול

נושא
ר' אסי:
כל שאמו
טמאה לידה
נימול
לשמונה
מבנה

(מיקף)
קושיות
תשובות

רבינו חננאל

יאות איתברר ליה כתירוציה דרב יהודה ורבה בר אבוה. דאי כתירוצי' דידיה דאוקמא למתניתין שאמרו חכמים מרחיצין ביום ראשון בשבת כדרכו ומולפין ביום שלישי שחל להיות בשבת ר' אלעזר בן עזריה אומר אף מרחיצין ביום שלישי שחל להיות בשבת היה צריך לומר מפני שאמרו חכמים יום ג' שחל להיות בשבת מולפין בא הוא ואמר מולפין ואף מרחיצין אלא מכיון (כולא)[דלא]אמר כך שמעינן מינה שלא הזכירו חכמים ביום ג' שחל להיות בשבת לא רחיצה ולא זילוף. ומדלא שמעינן דלית להו לרבנן ביום השלישי לא רחיצה ולא זילוף. ר' אלעזר בן עזריה אומר מרחיצין את המילה ביום השלישי שחל להיות בשבת שנאמר ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים וכ"ש ביום ראשון וקיי"ל כר' אלעזר בן עזריה דאמרי' א"ר אבהו א"ר יוחנן הלכה כר' אלעזר בן עזריה בין בחמין שהוחמו בשבת ובין חמין שהוחמו בע"ש. בין הרחצת כל גופו בין הרחצת מילה. מפני שסכנה היא לו: **גופא** אמר רב אין נותנין חמין ושמן מע"ג מכה בשבת ושמואל אמר נותנין חוץ למכה ושותת ויורד למכה. ואע"ג דקיי"ל רב ושמואל הלכה כרב באיסורי הכא הלכה כשמואל דתניא כוותיה. אין נותנין חמין ושמן ע"ג מכה בשבת אבל נותן חוץ למכה ושותת ויורד למכה. תני רב נותנין ע"ג מכה מוך יבש וספוג יבש אבל לא נמי יבש ולא כתיתין יבשין. קשיא כתיתין אכתיתין. רישא קתני נותנין ע"ג המכה מוך יבש והוא כתיתין והדר תני ולא כתיתין יבשין ופרקינן לא קשיא הא בחדתי והוא מוך יבש מותר שאין חשובין כרטיה. אבל כתיתין ישנין. אסורין. ועלה אמר אביי ש"מ האי נקרא מסו. פי' נקרא היא כתיתין והן סמרטוטין יבשים שיש עליהם פינוף צואה ריעי. כדגרסינן בע"ז ליתו נקרא מקיקלתא כו': **ת"ר** ערלתו ערלתו ודאי דוחה את השבת ולא ספק דוחה את השבת ערלתו ודאי דוחה את השבת ולא אנדרוגינוס דוחה את השבת וכו' אמר מר ולא ספק דוחה את השבת לאתויי הא דתנו רבנן בן ז' מחללין עליו את השבת בן ח' אין מחללין עליו את השבת ספק בן ח' אין מחללין עליו את השבת בן ח' הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו בשבת. אבל אמו שוחה עליו ומניקתו מפני הסכנה. (צריך לכתוב תשלום הברייתא כמות שהיא בתוספתא). אתמר רב אמר הלכתא כת"ק דברייתא דאמר הא דתני ולא נולד כשהוא מהול דוחה את השבת שבית שמאי אומרים צריך להטיף ממנו דם ברית ובה"א אין צריך להטיף ממנו דם ברית ושמואל אמר הלכה כר' שמעון בן אלעזר שאמר לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על הנולד מהול שצריך להטיף ממנו דם ברית דכיון שר' שמעון בן אלעזר סתמא א' יש לומר לא אמר אלא בחול אבל בשבת לא אמר דומיא דסיפא דקתני סיפא על מה נחלקו על גר שנתגייר כשהוא מהול שב"ש אומרים צריך להטיף ממנו דם ברית ובה"א אין צריך וברור הוא שאין מילה לגר בשבת ועל זה אמר שמואל הלכה כר' שמעון בן אלעזר והוא בחול ולא בשבת. וחלקו עוד בנולד כשהוא מהול רבה ורב יוסף רבה אמר חיישינן שמא ערלה כבושה היא ורב יוסף אמר ודאי ערלה כבושה היא וראינו דברי רבה שהן שוין בשבת דרב אמר הלכה כת"ק ודקדקנו דברי ת"ק שאמר ולא נולד כשהוא מהול דוחה את השבת ועל זה חלוקת ב"ש וב"ה ועליו אמרו ב"ה אין צריך להטיף ממנו דם ברית בשבת. ויש לומר אפילו בחול דהא סתם קאמר אין צריך להטיף ממנו דם ברית ומסתברא כרבה דאמר שמא ערלה כבושה היא. ומשמא אין מחללין את השבת ובירור דבר זה דברי רבה שאמר מנא אמינא לה. דתניא ר' אליעזר הקפר ב"ר אומר לא נחלקו ב"ש [וב"ה על הנולד כשהוא מהול שצריך להטיף ממנו דם ברית ועל מה נחלקו לחלל עליו את השבת שבית

רב נסים גאון

בזמנה דאתיא מקל וחומר וגם זה פירשנו בפ' במה מדליקין: **מילה** דנכרתו עליה י"ג בריתות. מפורשין הן בתורה (בראשית יז) ואלו הן ואתה את בריתי תשמר ואתנה בריתי אני הנה בריתי והקימותי את בריתי לברית עולם ואתה את בריתי תשמור והיתה בריתי בבשרכם לברית עולם את בריתי הפר והקימותי את בריתי לברית עולם את בריתי אקים את יצחק*: **ולא** שאני לך בין חמין שהוחמו בשבת לחמין שהוחמו מערב שבת. תמצא נשיאות ונתינות שבדבר זה ומה שנאמר עליו בפ' כירה (ד' לח) דתנן מעשה שעשו אנשי טבריא שהביאו סילון של צונן לתוך אמה של חמין אמרו להם חכמים אם בשבת כחמין שהוחמו בשבת אסורין ברחיצה[וכו'] ומותרין בשתיה ואוקימנה כר' שמעון דאסורין להשתטף בהן כל גופו ולענין חמין שהוחמו מערב שבת אמר שמואל לא התירו לרחוץ בהן אלא פניו ידיו ורגליו ותניא כוותיה דשמואל חמין שהוחמו מערב שבת למחר רוחץ בהן פניו ידיו ורגליו אבל לא ירחוץ בהן כל גופו ולר' שמעון מותר להשתטף בהן כל גופו ובפרק חבית (דף קמז) תמצא שיחזק דבר זה של ר' שמעון שמתיר להשתטף בהן כל גופו אסור לרחוץ בהן כל גופו: **בן** ח' הרי הוא כאבן. לפי מה שנולד לח' חדשים אי אפשר לו ליחיות כל עיקר ותמצא פירושו בבראשית דר' אושעיא (פרשה יד) וייצר בב' יצירות יצירה לאדם ויצירה לחוה

יצירה

* פה חסרון וכפול ובלי סדרים והמעיין בפרשה ימצאם במלואם וכסדרם.